17.3.2022

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

HE 27/2022 vp

VR-Yhtymän kommentit hallituksen esitykseen ilmastolaiksi

VR-Yhtymä Oy (jäljempänä VR) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

Ilmastopolitiikan ennakoitavuus on elinkeinoelämälle tärkeää

VR kannattaa Suomen hiilineutraalisuustavoitteen ja päästövähennystavoitteiden kirjaamista lain tasolle, koska se lisää ilmastopolitiikan ennakoitavuutta liikennetoimijoille ja elinkeinoelämälle. Investointipäätöksien kannalta kansallisen ja EU-sääntelyn tulisi olla mahdollisimman selkeää ja yhteensopivaa. Päällekkäisyyttä tulisi välttää ja vaikutustenarviointiin olisi kiinnitettävä erityistä huomiota.

Yritykset osallistuvat ilmastonmuutoksen torjuntaan myös ilman lain velvoitetta. Järjestelmällistä ympäristötyötä on tehty VR-konsernissa jo kolmisenkymmentä vuotta. VR on sitoutunut omalla toiminnallaan pienentämään liikenteen ympäristövaikutuksia ja yhteiskunnan hiilijalanjälkeä kantaen samalla oman vastuunsa Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Kasvattamalla joukko- ja raideliikenteen suosiota pystytään kasvattamaan myös kädenjälkeä eli vähentämään asiakkaiden ja koko Suomen päästöjä. VR tekee osansa globaalissa ilmastotyössä, johon se on sitoutunut myös YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden kautta. VR:n päästölaskenta on GHG-protokollan mukainen (GHG Protocol Corporate Accounting and Reporting Standard), jotta kuva konsernin vaikutuksesta ilmastonmuutokseen olisi entistä kattavampi. Ympäristötavoitteiden (2021–2025) painopiste on energiatehokkuuden lisäämisessä ja kasvihuonekaasupäästöjen vähentämisessä.

Kulkumuoto-osuuden palauttaminen henkilöautolta joukkoliikenteeseen on kriittistä Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi

Ilmastolakia koskevassa hallituksen esityksessä todetulla tavalla ilmastotavoitteisiin pääsyn kannalta olennaista on fossiilisista energialähteistä luopuminen energiantuotannossa, teollisuudessa ja liikenteessä. Taakanjako-sektorilla tieliikenne on suurin päästölähde ja siirtymää tulisi määrätietoisesti ohjata joukkoliikenteeseen.

Ilmastonmuutoksen torjuminen edellyttää sekä energiantehokkuuden lisäämistä että päästöjen vähentämistä. Joukkoliikenteellä ja erityisesti junaliikenteellä on keskeinen rooli ilmastonmuutoksen torjunnassa.

VR-Yhtymä Oy
Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki
Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki
P. 0307 10
etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vrgroup.fi
Y-tunnus 1003521-5

Sähköjuna on muita liikennemuotoja ympäristöystävällisempi vaihtoehto. Se tuottaa vähemmän päästöjä ja kuluttaa vähemmän energiaa kuin muut liikennemuodot.

Suomessa jo 95 prosenttia VR:n matkustajajunista ja noin 80 prosenttia tavaraliikenteen junista kulkee puhtaasti vesivoimalla tuotetulla sähköllä. VR on käyttänyt uusiutuvaa energiaa jo vuodesta 2008 lähtien ja myös kompensoi niiden matkustajajunareittiensä kasvihuonekaasupäästöt, joilla ei voida uusiutuvaa energiaa käyttää johtuen ratojen sähköistämättömyydestä. VR:n tavoitteena on kasvattaa sähköllä kulkevien tavaraliikenteen junien osuus 90 prosenttiin seuraavan 5–10 vuoden aikana. Tavoite vaatii rataverkon sähköistämisen jatkamista ja vasta hieman yli puolet Suomen rataverkosta on sähköistetty.

Junaliikenne on ollut vahvassa kasvussa ennen koronaepidemiaa. Boston Consulting Groupin (BCG) alkuvuodesta 2022 valmistuneen selvityksen mukaan korona-aikana autoilun markkinaosuus on kasvanut noin 7%, kun rautateiden ja linja-autojen osuudet laskivat 30%. Liikkuminen on ylipäätään vähentynyt noin 11% ja vähenemää on ajanut etätyön lisääntyminen, lomautukset sekä kulttuurielämän vähentyminen. Siirtymä autoiluun puolestaan on aiheutunut kuluttajien preferenssistä alhaisen tartuntariskin autoiluun. Tartuntariskin vähentyessä kysynnän palauttaminen on vahvasti riippuvainen eri matkustusmuotojen välisistä eroista mukaan lukien tarjonta, hinta, mukavuus ja matka-aika.

Juuri nyt on kriittistä, että joukkoliikenne olisi riittävän houkutteleva vaihtoehto yksityisautoiluun verrattuna. Valtiolla on keskeinen rooli siinä, miten joukkoliikenne pärjää suhteessa henkilöautoon lyhyellä ja keskipitkällä aikavälillä. Kun matkustajat saadaan palaamaan juniin, pystytään synnyttämään positiivinen kierre, jonka avulla avautuu mahdollisuus lisätä reittitarjontaa ja kasvattaa kapasiteettia markkinaehtoisesti.

Akuutisti valtio pystyy vaikuttamaan siirtymän kääntämiseen varmistamalla riittävä julkisen liikenteen tarjonta paitsi raideliikenteen ostoliikennettä laajentamalla myös syrjäisempien alueiden linja-autoyhteydet turvaamalla. Nopeilla ja vaikuttavilla nykyiseen rataverkkoon kohdistuvilla korjaus- ja parannustoimenpiteillä pystytään nopeuttamaan matka-aikoja junaliikenteen houkuttelevuuden lisäämiseksi.

Pidemmällä aikavälillä valtion rooli korostuu laajemmissa panostuksissa raideinfraan, joilla pystytään luomaan kattavaa tarjontaa ja hyvät yhteydet, jotka luovat edellytykset matkustamisen kasvulle raiteilla. Asiakaskokemusta tukevia hankkeita ovat mm. radanvarren verkkoyhteydet.

Ilmastolain tavoitteiden ja vihreän siirtymän varmistamiseksi on erittäin tärkeää varmistaa, että henkilöautoilun suhteellinen kasvu ei jää pysyväksi ilmiöksi.

VR-Yhtymä Oy

Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 0307 10

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vrgroup.fi

Y-tunnus 1003521-5

Kansallinen sopeutumissuunnitelma

Hallituksen esityksen mukaan kansallisen sopeutumissuunnitelman sisältövaatimuksia täsmennettäisiin siten, että suunnitelma kattaisi myös alueellisen ja eri hallinnonalojen rajat ylittävän tarkastelun. Suunnitelman laatimisen aikaväliä tihennettäisiin niin, että jatkossa olisi laadittava sopeutumissuunnitelma vähintään joka toinen vaalikausi, kun se nykyisin on laadittava vähintään kerran kymmenessä vuodessa. VR osallistuu LVM:n taustatyöryhmän kautta liikenteen hallinnonalan sopeutumissuunnitelman laadintaan.

Ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit junaliikenteelle ovat lähinnä sään ääri-ilmiöiden, kuten myrskyjen ja tulvien, aiheuttamat haitat liikenteelle ja rataverkolle. Ne aiheuttavat viivästyksiä liikenteelle ja lisäävät kustannuksia. Toisaalta myös energian hinnan nousu ja päästöjen vähentäminen tuovat taloudellisia vaikutuksia. VR käynnistää vuoden 2022 aikana TCFD-viitekehyksen (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) mukaisen ilmastoriskien ja -mahdollisuuksien käsittelyn.

Nuoret ovat tärkeä joukkoliikenteen käyttäjäryhmä ja nuorten osallisuutta ilmastoasioissa tulisi vahvistaa

Nuoret ovat joukkoliikenteen ja ympäristöystävällisen raideliikenteen tärkeä asiakasryhmä. Ilmastomuutoksen torjunnassa on vahvasti kysymys myös sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta ja VR näkee yhteiskuntavastuun näkökulmasta tärkeänä, että ilmastolain valmisteluvaiheessa on kuultu myös nuorten edustajia. VR kannustaa edelleen vahvistamaan nuorten osallisuutta ilmastoon liittyvissä kysymyksissä myös poliittisessa päätöksenteossa, jolla on nuorten näkökulmasta kauaskantoiset seuraukset.

VR-Yhtymä Oy

Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat

VR-Yhtymä Oy

Postiosoite
PL 488, 00101 Helsinki

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 0307 10

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vrgroup.fi

Y-tunnus 1003521-5